

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 12/1 2023 s. 427-442, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

TÜRK KÜLTÜRÜ ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ: KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ ÖRNEĞİ

Mahmut CÖMERT*

Esra KAPTAN İZMİR**

Ersin TOPÇU***

Geliş Tarihi: Kasım, 2022

Kabul Tarihi: Şubat, 2023

Öz

Bir Balkan ülkesi olan Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde diğer Balkan ülkelerinde olduğu gibi yoğun bir Türk nüfusu yaşamaktadır. Ülkede MS 4. yüzyılda başlayan Türk varlığı, Osmanlı'nın 14. yüzyılda Rumeli'ye geçişi ile uzun süren bir hâkimiyete dönüşmüştür. Makedonya Balkan Savaşı ile Osmanlı hâkimiyetinden çıkmıştır. Ancak yüzyıllardır burayı vatan olarak kabul eden çok sayıda Türk, Makedonya'da yaşamaya devam ettiğinden ve Çocuk Hakları Evrensel Beyannamesi'nde de belirtildiği üzere, gelişim ve eğitim hakkı gereği bölgede Türk kültürünün öğretimine yönelik faaliyetlerin sürdürülmesi önemli kabul edilmektedir. Bu araştırmanın amacı, Kuzey Makedonya'da görev yapan öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretimine ilişkin görüşlerini tespit etmektir. Nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseninin kullanıldığı çalışmada, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Kuzey Makedonya'da 5 farklı şehir ve 7 okulda görev yapan toplam 65 öğretmenden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler, betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Öğretmenlerin genel olarak öğretim programları ve ders kitaplarının Türk kültürü öğretimi açısından yeterli düzeyde olmadığına yönelik görüş beyan ettikleri tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda okul-aile iş birliğinin sağlanması, ders programları ve kitaplarının incelenmesi gibi öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kuzey Makedonya, Türk kültürü, öğretmen.

* Öğretmen; Millî Eğitim Bakanlığı, m_comert55@hotmail.com

** Doktora Öğrencisi; Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, kaptannesra@gmail.com

*** Doç. Dr.; Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, ertopcu@gmail.com

Araştırmanın Etik Kurulu İzni: Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Etik Kurulu, 17.11.2022 tarih ve E-30640013-108.01-1021437 sayılı karar.

AN INVESTIGATION OF TEACHERS' VIEWS ON TURKISH CULTURE TEACHING: THE CASE OF THE REPUBLIC OF NORTHERN MACEDONIA

Abstract

The Republic of North Macedonia, a Balkan country, has a dense Turkish population as in other Balkan countries. The Turkish presence in the country, which started in the 4th century A.D., turned into a long-lasting domination with the Ottoman transition to Rumelia in the 14th century. Macedonia left the Ottoman rule with the Balkan Wars. However, since a large number of Turks continue to live in Macedonia, who have considered it as their homeland for centuries, and in accordance with the right to development and education as stated in the Universal Declaration of the Rights of the Child, it is considered important to continue activities for the teaching of Turkish culture in the region. The aim of this study is to determine the views of teachers working in North Macedonia on the teaching of Turkish culture. In the study, in which the special case method, one of the qualitative research approaches, was used, the data obtained from a total of 65 teachers working in 5 different cities and 7 schools in North Macedonia in the 2021-2022 academic year with a semi-structured interview form were analyzed with descriptive analysis technique. It was determined that teachers generally stated that curricula and textbooks were not sufficient in terms of teaching Turkish culture. As a result of the study, suggestions such as ensuring school-family cooperation and examining curricula and textbooks were presented.

Keywords: North Macedonia, Turkish culture, teacher.

Giriş

Avrupa'nın güneydoğusunda bir ülke olan Kuzey Makedonya, Arnavutluk, Kosova, Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan ile sınır komşusudur. Çok uluslu ve çok kültürlü bir toplumsal yapıda olan Kuzey Makedonya'da (Turan, 2002, s.168), Ulusal İstatistik Kurumunun [STAT] Eylül 2021 nüfus sayımına göre, nüfusun % 54,21'i kendini Makedon, % 29,52'si Arnavut, %3,98'i Türk, % 2,53'ü Roman, 1,30'u Sırp; %0,87'si Boşnak ve %0,47'si Ulah olarak beyan etmiştir. Dinî inançlarını ise, %46,14'ü kendilerini Ortodoks, %32,17'si Müslüman (İslam), %0,37'si Katolik şeklinde ifade etmişlerdir. Yine aynı sayım sonuçlarına göre, sayılan nüfusun %61,38'i anadillerinin Makedonca, %24,34'ü Arnavutça, %3,41'i Türkçe, %1,73'ü Romanca, %0,17'si Ulah, %0,61'i Sırpça ve %0,85'i Boşnakça olduğunu belirtmiştir (STAT, 2022). Görüldüğü üzere Kuzey Makedonya çok uluslu, çok dinli ve çok dilli bir yapıda olan çok kültürlü bir devlettir. Ancak Kuzey Makedonya'da bu farklı kültürler kendi kimliklerini koruyarak yıllar boyu bir arada yaşamaktadırlar (Çavuşoğlu, 2003, Öztürk, 2021).

Bölgedeki Türk varlığının tarihi yaklaşık 1600 yıl önce Hunların Avrupa'ya göçüyle başlasa da (Hamzaoğlu, 2010) Türkçe ve Türk kültürüne yönelik eğitim-öğretim faaliyetleri, günümüzde ülkenin başkenti olan Üsküp'ün 14. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimine girmesiyle eş zamanlı olduğu söylenebilir (Bektaş, 2020). Fetihden hemen sonra başlayan iskân politikası gereğince bölge hızlı bir şekilde Türkleşme-İslamlaşma sürecine girmiştir (Şentürk, 1993). Osmanlı İmparatorluğu, Balkanlar'da süren kesintisiz beş asırlık hâkimiyetini ise 1912-1913 yıllarında Balkan Savaşları ile kaybetmiştir. Sırp Kralı Peter, 1912'de Üsküp'ün işgalinin ardından şehre geldiğinde Belediye Meclisi üyeleri, Türk ve Yahudi halk karşılama töreni düzenlemiştir. Bu törende eski Belediye Başkanı Reşat Bey konuşmasında şu ifadelerle yer vermiştir (Ahabab, 2016, s.104-105).

“Majeste, talih Osmanlılardan yüz çevirdi. Beş yüz yıl evvel kılıçla zapt edilmiş olan yerler majesteniz tarafından kılıçla geri alındı. İslam halkı adına majestenizi selamlar, hoş geldiniz derim. Ve yine efendimize karşı itaatkâr olacağımızı temin ederim.”

Kral Peter’in ise konuşmasında şu ifadelere yer verdiği bilinmektedir:

“Yönetimim altında, Sırp halkı gibi Türk sakinler de hür yaşayacak, gelişip ilerleyeceklerdir.”

Yukarıda belirtilen sözlerin aksine bölgede Türk ve Müslümanlara yönelik katliam yapıldığı dönemin uluslararası basınına da yansımıştır (Andonyan, 2002, s.337, The New York Times, 1912). Can güvenliği sebebiyle bölgeden başlayan yoğun Türk göçü, Türklerin bölgede zamanla azınlık durumuna düşmesine neden olmuştur (Arslan, 2008). Nitekim Osmanlı İmparatorluğu’nun uyguladığı iskân politikasının etkisiyle bölgede Türk dili ve kültürü yayılırken yüzyıllar boyu süren kültürleşme süreçlerinin etkisiyle bölgeye has bir kültürün oluşturulduğu ve vatandaşlık bağının kurulduğunu söylemek de mümkündür. Türklerin burayı vatan olarak gördüğü ve buradan ayrılmalarının derin bir üzüntü yarattığı dönemin şiirlerine de yansımıştır:

*“Vaktiyle öz vatanda bizimken, bugün niçin
Üsküp bizim değil? Bunu duydum, için için.
Kalbimde bir hayali kalıp kaybolan şehir!
Ayrılmanın bıraktığı hicran derindedir!
Çok sürse ayrılık, aradan geçse çok sene,
Biz sende olmasak bile, sen bizdesin gene.”¹*

Bölgedeki Türkler de dâhil olmak üzere farklı etnik gruplar arasındaki din, dil, kültür ve sınır sorunlarını günümüze değin tetikleyen (Öztürk, 2021, s.13-14) diğer bir faaliyet Balkanlaşma Politikası’dır. Osmanlı hâkimiyetinin sona ermesiyle başlayan ve Yugoslavya’nın dağılmasıyla devam eden bu politika, olası askerî birlik oluşturma riskini ortadan kaldırmak için farklı etnik gruplar arasında düşmanlık çıkararak bölmek anlamına gelmektedir (Scruton, 2007, s.53). Bu politikaya uygun olarak, Kuzey Makedonya’da Osmanlı hâkimiyetinin sona erdiği 1912 Balkan Savaşları’ndan sonra ve 1950’li yıllarda göçe zorlanan ya da asimile edilmeye çalışılan Türklerin, yüzyıllardır bölgede var olan eğitim ve kültürel haklarının pek çoğu ellerinden alınmış, Türk okulları kapatılmaya başlanmış, Türkler ana dilini evlerinin dışında kullanamaz olmuş ve dolayısıyla birçok Türk, eğitimlerini yarıda bırakmak zorunda kalmıştır (Hamzaoğlu, 2010; Çelik ve Denkova, 2014; Ural, 2016; Çelik ve Gürel, 2018; Emin, 2020). 1953 yılında meydana gelen göç hareketinde, içerisinde büyük oranda eğitilmiş veliler ile öğretmenlerin bulunması, boşalan kadroların Makedon öğretmenlerce doldurulması ve bu politikalara karşı güçlü bir direnç gösterilememesi, Türkçe eğitimin gerilemesinde ve hatta dönem dönem sonlandırılmasında önemli etkenler arasında gösterilmektedir (Hasan ve Adiller, 2017). Tüm bunlara ek olarak göçlerin neticesinde Türk nüfusunun azalması, dağınık yerleşim ve Türkçenin eskiye nazaran etkisini yitirmesi, Türkçe eğitim gören öğrenci sayısında azalmaya yol açmış ve antidemokratik yasalarla da okullar karma eğitime geçirilmiş; hatta bazı yerlerde Türkçe eğitim tamamen sonlandırılmıştır (Akalin, 2002; Ali, Çevik, Ruşid, Özdemir ve Yerlikaya, 2016). Nitekim 1974 Yugoslavya Anayasasında Türkçe resmî dil olarak yer almakta iken Yugoslavya’nın

¹ Yahya Kemal Beyatlı’nın (1974), *Kendi Gök Kubbemiz* adlı kitabında yer alan “Kaybolan Şehir” adlı şiirinin bir bölümüdür.

dağılmasından sonra 2001 yılında Ohri Çerçeve Anlaşmasıyla² Türkçe'nin Kuzey Makedonya'da resmî dil olmaktan çıkarılması (Öztürk, 2021, s.5) bu durumu destekler niteliktedir. Bu ve bunun gibi sebeplerden dolayı Türklerin, Makedon veya Arnavut okullarında okumak zorunda kalmaları onların Türk kültürü ve anadil eğitimi sorunu yaşamalarına ve kasıtlı bir şekilde ayrımcılığa maruz kalmalarına sebep olduğu söylenebilir (Dalkılıç, 2019; Altay ve Akkaya, 2022).

Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı ile eğitimde yaşanan söz konusu sorunlar, günümüzde aynı boyutta olmamak kaydıyla zaman zaman tekrarlasa da Yunanistan gibi diğer Balkan ülkeleriyle karşılaştırıldığında Kuzey Makedonya ana dilde eğitim konusunda çok daha ılımlı bulunmaktadır (Altay ve Akkaya, 2022). Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti önderliğinde TİKA [Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı], Maarif Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsünün faaliyetleri, Türkoloji çalışmaları ile Kuzey Makedonya'da Türkçe'nin önemli bir konuma geldiğini söylemek de mümkündür. (Ali vd., 2016).

Yukarıda bahsedilen göçler ve yıldırma politikaları sonucunda Kuzey Makedonya'da Türklerin azınlık durumunda olması asimilasyon tehdidini beraberinde getirmektedir. Eğitim, kültür ve dilin devamlılığında önemli bir araç olarak görüldüğünden, bölgede Türk kültürünün öğretimi ele alınması gerekli bir konu olarak görülmektedir. Literatür incelendiğinde yüzlerce yıl Osmanlı egemenliğinde kalan, hâlen önemli bir Türk nüfusa ve onun zengin kültürüne ev sahipliği yapan bu ülkede Türk dili ve kültürüne yönelik eğitim faaliyetleri ile ilgili yapılan çalışmalar (Ali vd., 2016; Kayadibi ve Demir, 2018; Açık ve Yavuz, 2020; Altay ve Akkaya, 2022) mevcuttur. Ancak yapılan çalışmalar genelde Türkçe eğitimi alanındadır ve Türk kültürünün yanı sıra idareci, öğretmen, öğrenci ve veli gibi eğitim paydaşlarının görüşlerinin alındığı çalışmalar sınırlıdır. Ayrıca Türk kültürünün öğretimine yönelik öğretmen görüşleri, eğitim sürecinin önemli unsurları olan öğretim programı, ders kitapları, ders içi ve ders dışı eğitsel faaliyetler açısından ele alınarak mevcut durumun tespit edilmesi alana katkı sağlayabilir. Yine öğretmen görüşlerine göre okullarda yaşanan sorunlara çözüm önerilerinin getirilmesi mevcut sorunların çözümüne yönelik planlamaların yapılabilmesi açısından önemli görülmektedir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, Türklerin bölgede en yüksek üçüncü nüfus yoğunluğuna sahip olduğu Kuzey Makedonya'da görev yapan Türk asıllı öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu doğrultuda belirlenen araştırma soruları ise şu şekildedir:

- Öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretimine yönelik,
1. öğretim programları hakkındaki görüşleri nelerdir?
  2. ders kitapları hakkındaki görüşleri nelerdir?
  3. ders içi ve dışı etkinlikler hakkındaki görüşleri nelerdir?
  4. eğitim ortamları hakkındaki görüşleri nelerdir?
  5. karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri nedir?

² Bu anlaşma, Kuzey Makedonya'da en yoğun nüfusa sahip olan Makedonlar ile 2. nüfus yoğunluğuna sahip olan Arnavutlar arasında çıkan iç savaş sonucu imzalanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Kuzey Makedonya’da Türk kültürünün öğretime ilişkin Türk asıllı öğretmenlerin görüşlerinin ortaya çıkarılmaya çalışıldığı bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Fenomenoloji deseninde, katılımcıların görüşlerine dayalı olarak bir fenomen ya da kavram ile ilgili yaşananların ortak anlamını keşfetme ve ortaya koyma hedeflenir (Creswell 2020, s.79). Bu çalışmada ise Türk kültürü öğretime yönelik eğitsel faaliyetleri Kuzey Makedonya’da deneyimleme fırsatı bulan öğretmenlerin görüşlerine göre keşfetmek hedeflendiğinden fenomenoloji deseni kullanılması uygun bulunmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kuzey Makedonya’da Radoviç, Valondova, Üsküp, Gostivar ve Pirlpe şehirlerindeki 6 ilkokul, 1 ortaokul ve 1 lisede görev yapan Türk asıllı toplam 65 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri

Demografik Özellikler				Demografik Özellikler			
		f	%			f	%
Cinsiyet	Erkek	34	52,3	Eğitim Durumu	Lisans	50	76,9
	Kadın	31	47,7		Y. Lisans	15	23,1
Yaş	<30	10	15,4	Deneyim	1-5 yıl	20	30,8
	30-39	25	38,4		6-15 yıl	19	29,2
	40-49	20	30,8		16-20 yıl	13	20,0
	50>	10	15,4		21>	13	20,0

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan ve ilgili konuda derinlemesine bilgi alma, katılımcıya esnek cevaplama olanağı sunma gibi çeşitli avantajlar sunan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2012). Fenomenoloji deseninde veri elde etmek için derinlemesine görüşme yöntemi veya yazılı veriler ile veri toplama aracı olarak açık uçlu soruların kullanılması önerilmektedir (Christensen vd., 2014). Bu çerçevede, görüşme formu araştırmacılar tarafından ilgili alan yazın taranarak çalışmanın amaç ve alt amaçları çerçevesinde hazırlanmıştır. Hazırlanan form iki alan uzmanının görüşleri doğrultusunda revize edilmiştir. Mayıs 2022’de yürütülen pilot uygulamanın ardından sekiz sorudan oluşan bir form elde edilmiş ve böylece forma son hâli verilmiştir. Haziran 2022’de ise Kuzey Makedonya’da 5 şehirde, toplam 7 okulda görev yapan 65 öğretmenle yapılan yüz yüze görüşmeler yoluyla veriler toplanmıştır. Araştırmanın etik kurul izni Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulundan E-30640013-108.01-1021437 sayılı karar ile alınmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen nitel veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz tekniğinin amacı elde edilen bulguları doğrudan alıntılarla okuyucuya sunmak üzere düzenlemek ve yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2012). Bu çalışma, Kuzey Makedonya’daki öğretmenlerin Türk kültürünün öğretilmesine yönelik görüşlerini düzenleyerek okuyucuya sunmayı amaçladığından betimsel analiz tekniğinin kullanılması uygun bulunmuştur.

Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu doğrultuda öncelikli olarak elde edilen veriler alt amaçlara uygun kategoriler altında birleştirilmiştir. Böylece elde edilen

veriler, önceden belirlenen kategoriler çerçevesinde özetlenerek öğretmenlerin bakış açıları ortaya konulmuştur. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği sağlamak adına katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen verileri, iki ayrı alan (sosyal bilgiler) uzmanının analiz etmesi sağlanmıştır (Patton, 2014; Miles ve Huberman, 2015). Bununla birlikte Stemler'in (2001) ölçüm güvenilirliği formülüne uygun hareket edilerek iki kodlayıcının görüş birliği yüzdesinin tespiti için Miles ve Huberman'ın (2015) $P(\text{Uzlaşma yüzdesi}) = \frac{Na(\text{Görüş Birliği})}{Na(\text{Görüş Birliği}) + Nd(\text{Görüş Ayrılığı})} \times 100$ güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Hesaplamalar sonucunda güvenilirlik %76 çıktığından çalışma bu açıdan güvenilir kabul edilmiştir.

Bulgular

Türk asıllı Kuzey Makedonya vatandaşı olan öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine yönelik öğretim programı, ders kitapları, ders içi ve ders dışı etkinlikler, karşılaşılan sorunlar ve eğitim ortamlarına ilişkin görüşlerini tespit etmek ve bu doğrultuda öneriler geliştirmek amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Birinci araştırma sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

“Öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine ilişkin öğretim programı hakkındaki görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2: Öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine ilişkin öğretim programı hakkındaki görüşleri

Boyutlar	f	%	Doğrudan alıntılar
Kısmen Yeterli	42	64,6	K53: “Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, tarih ile coğrafya haricindeki derslerde de konular işlenmeli.”
			K58: “Derslerimde Türk kültürüne program içerisinde yer verilmemiştir. Fakat kullandığımız dil ve ağız farklılıkları en aza indirilerek öz Türkçe kullanmaya özen gösteriyorum.”
Yeterli	16	24,6	K38: “Programlarda sık sık Türk kültürü ve değerlerine yer verilmektedir. Öğrenciler Türk kültür ve geleneklerine yönlendirilmektedir. Buna uygun kutlama etkinlikleri düzenlenmektedir.”
Yetersiz	7	10,8	K3: “Takip ettiğimiz öğretim programı içerisinde Türk kültürü ile ilgili yok denecek kadar az bilgi var. Kitaplarda çoğunlukla Makedon kültürü ve tarihini yazmaktadır.”
			K4: “Yeterli bulmuyorum çünkü Türk kültürüyle alakalı neredeyse pek bilgi yok. Yalnızca 23 Nisan ve dini bayramlarımız anılmış.”
			K31: “Sürekli dünya girişimcilerinden bahsediliyor, Türk girişimcilerinden bahsedilmiyor.”

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin yarıdan fazlasının (%64,6), Türk kültürünün öğretilmesi konusunda öğretim programının kısmen yeterli, %24,6’sının yeterli, %10,8’inin ise yetersiz olduğunu düşündükleri görülmektedir. Programların Türk kültürü öğretiminde yeterli düzeyde olduğunu belirten öğretmenlerden (f16) biri Kuzey Makedonya’da programlar Türk kültürü ve değerlerine yer verildiği, bu çerçevede Türk kültürüne özgü kutlama faaliyetlerin yapılabildiği şeklinde ifadelerle düşüncelerini açıklamıştır. Yetersiz bulan (f7) öğretmenlerde biri ise, bu görüşün aksine yalnızca 23 Nisan ve dini bayramların yer almasından dolayı programları eleştirmiştir. Kısmen yeterli bulan (f42) öğretmenlerden bazıları, tüm derslerde Türk kültürünün ele alınmamasını ve var olan programlarda ise yeteri kadar yer verilmemesini eleştirmektedirler.

İkinci araştırma sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

“Öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine ilişkin ders kitapları hakkındaki görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmuştur:

Tablo 3. Öğretmenlerin Türk kültürünün öğretilmesine ilişkin ders kitapları hakkındaki görüşleri

Boyutlar	f	%	Doğrudan alıntılar
Kısmen Yeterli	47	72,3	K9: “Son yıllarda yeni müfredata göre azınlıklarla ilgili konular daha fazla yer almaya başladı ki bu zamana kadar yoktu.”
			K12: “Osmanlı ve Türk kültürüyle ilgili çalışmalar yetersiz.”
			K20: “Öncelikle ders kitaplarının hepsinin yeterli olduğunu söyleyemeyiz. Özellikle edebiyat dersleri olsun, dil bilgisi dersleri olsun iyi bir şekilde kapsanmıştır. Tarih konusunda eksikliklerin olduğu ve yeterli derecede bilgilerin olmadığı gözükmektedir.”
Yeterli	11	16,9	K16: “Ders kitaplarını yeterli buluyoruz. Öğrencilerin yaş seviyelerine uygundur.”
			K57: “Türkçe ders kitapları var ama öğrenciler tarafından pek ilgi görmüyor.”
Yetersiz	7	10,8	K65: “Osmanlı ve Türk kültürü ile ilgili yeterli bilgi yok olanlar da olumsuz.”
			K19: “Türk kültürü ile ilgili bilgi yok denecek kadar az var olan bilgiler de doğru kaynaktan alınmadığı için öğrenciler yanlış algılamaktadırlar.”
			K24: “Türkçe, matematik, toplum tarih dersleri kitaplarında Türk kültürünün iyi bir şekilde anlatılmadığı ve yanı sıra kitaplarında Türkçeye uygun tercüme edilmediğini düşünüyorum.”

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin yaklaşık 3/4’ünün (%72,3), Türk kültürünün öğretilmesi konusunda ders kitaplarını kısmen yetersiz, %16,9’unun yeterli, %10,8’inin ise yetersiz olduğunu düşündükleri görülmektedir. Yeterli bulan (f11) öğretmenlerden biri, ders kitaplarının yeterli olduğunu ancak eksikliklerin öğrencilerin ilgisizliğinden kaynaklandığı yönünde görüş beyan etmiştir. Yetersiz bulan öğretmenler (f7) ise bilgilerin yeterli olmaması, var olanların doğru kaynaktan alınmaması ve Türkçe’nin düzgün kullanılmaması şeklinde eleştiriler yöneltmişlerdir. Kısmen yeterli bulan öğretmenler (f47) ise son yıllarda farklı kültürleri yansıtmada noktasında bazı gelişmelerin yaşandığını ancak tarih öğretimi konusunda eksikliklerin olduğunu belirtmişlerdir.

Üçüncü araştırma sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

“Öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine ilişkin ders içi ve ders dışı etkinlikler hakkındaki görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur:

Tablo 4: Öğretmenlerin Türk kültürünün öğretilmesine ilişkin ders içi ve ders dışı etkinlikler hakkındaki görüşleri

Boyutlar	f	%	Doğrudan alıntılar
Ders İçi Etkinlik	31	47,6	K3: “Çünkü öğrenciler dersleri ciddiye aldığı kadar ders dışı etkinliklere pek fazla katılmazlar diye düşünüyorum.”
			K23: “Ders içi etkinlikler daha yoğun olduğu için daha etkili olur. Ders dışı etkinlikler daha az etkili olur.”

Ders Dışı Etkinlik	17	26,2	K4: “Ders içi etkinliklerde kitaplardan okudukları kadar bilgiye sahip olabiliyorlar. Ders dışı etkinliklerde örneğin Türklerden kalma tarihi yerleri ziyaret edip, o yerler hakkında rehber eşliğinde bilgi aktarımı yapılması, çocuklarda daha kalıcı bilgi olmasına yardımcı olur.” K31: “Kültürümüzü görerek tanıtmak daha verimli olduğu için ders dışı etkinlikleri daha önemli görüyorum.”
Ders İçi/Dışı Etkinlik	17	26,2	K9: “Ders içi etkinliklerde geri bildirim aranacağı için daha etkili olacağını düşünüyorum. Ders dışı etkinliklerin önemli yanı ise öğrencilerin kendi kültürleriyle ilgili bilgilerinin geliştirilmesi, artmasıdır.” K52: “Ders içi etkinliklerde öğrencilerin birlik anlayışı ve kültür etkileşimi artıyor. Öğrencilerin okul dışında yaptığı etkinlikler de kültürün yaşatılması ve öğrenmesini kalıcı hale getiriyor.”

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin yarısına yakınının (%41,5), Türk kültürünün öğretilmesinde ders içi etkinliklerin, %23,1’inin ders dışı etkinliklerin, %35,4’ünün ise ders içi ve ders dışı etkinliklerin her ikisinin de faydalı olduğunu ve her ikisine de yer verilmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu alt probleme ait elde edilen diğer bulgular ise Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5: Öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine katkı sağlayacak etkinlik ve yöntemlere ilişkin görüşleri

Ders İçi/Dışı Etkinlik/Yöntemler	f	%	Ders İçi/Dışı Etkinlik/Yöntemler	f	%
Gezi Etkinliği	19	12	Yarışma Etkinlikleri	4	2,5
Oyun	14	9	Ev Ödevi	4	2,5
Metin Okuma	12	7,5	Tartışma Yöntemi	4	2,5
Gelenek/ Kültür Aktarımı	10	6	Sergi	3	2
Gösteri/ Sunu Tekniği	10	6	Drama	3	2
Folklor Etkinliği	10	6	Gözlem	3	2
Anlatım tekniği	9	5	Örnek Olay	3	2
Görsel Sanat Etkinliği	8	5	Soru Cevap	3	2
Tiyatro Etkinliği	8	5	Çalışma Kâğıdı	2	1
Müzik Etkinliği	7	4	Problem Çözme Yöntemi	2	1
Şiir Okuma	7	4	Gösterip Yaptırma	2	1
İş birliği yöntemler	5	3	Deney	1	0,5
Törenler (Kutlama/Anma)	5	3	Beyin Fırtınası	1	0,5

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenler Türk kültürünün daha etkili bir şekilde öğretilmesi için yapılabilecek ders içi ve ders dışı etkinlikler olarak en fazla gezi (f19), ardından da sırası ile oyun (f14) ve metin okumayı (f12) ifade ettikleri görülmektedir. En az ifade edilen etkinlikler ise beyin fırtınası (f 1) ve deneydir (f1).

Dördüncü araştırma sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

“Öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine ilişkin eğitim ortamları hakkındaki görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur:

Tablo 6: Öğretmenlerin Türk kültürünün öğretilmesine ilişkin eğitim ortamları hakkındaki görüşleri

Boyutlar	f	%	Doğrudan alıntılar
Okul	46	70,8	K24: “Okul düzgün Türkçe konuşma yazma ve okuma açısından yani kültür aktarımında çok önemlidir.”
Aile	45	69,2	K16: “Çocukların ilk kültür öğrenimi ailesinden gelir. Bu nedenle aile oldukça önemlidir.”
Çevre	29	44,6	K53: “Bireyler davranışlarını sosyal çevreye göre belirliyor. Giyim kuşam, günlük hayatta kullandığı dil, sosyal çevrenin kültürün öğrenilmesi ve yaşatılmasını sağlıyor.”

Medya	26	40,0	K29: "Medya öğretim açısından daha etkin olur ve günümüzde her şey medyadan takip ediliyor."
--------------	----	------	--

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin oldukça büyük bir kısmının, Türk kültürünün öğretilmesinde en önemli unsur olarak okulu (%70,8) ve ardında da aileyi (%69,2) gördükleri, bununla birlikte çevre (%44,6) ve medyanın (%40) da etkisinin güçlü olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Beşinci araştırma sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

"Öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine yönelik karşılaşılan sorunlar ve çözümlerine ilişkin görüşleri nelerdir?" alt problemine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Öğretmenlerin Türk kültürünün öğretilmesine yönelik karşılaşılan sorunlar ve çözümlerine ilişkin görüşleri

Sorunlar	f	%	Çözüm Önerileri
Ders kitabı	27	41	Ders kitaplarının içeriğin görsel ve metin olarak zenginleştirilmesi Türk kültürüne daha fazla yer verilmesi Kitapların çevirisinin daha özenli bir şekilde yapılması Ortak ders kitabı kullanılması
Öğretim materyali yetersizliği	16	25	Türkçe kitap basılması Materyal temin edilmesi Donanım ve altyapının güçlendirilmesi
Öğretim programındaki eksiklikler	10	15	Türk kültürüne daha fazla yer verilmesi Müfredatın esnek ve daha hafif olması Müstakil Türk okullarının açılması
Aile-öğrenci olumsuz tutumları	5	8	Öğretmen, öğrenci ve veli iş birliğinin sağlanması İş birliği yapılması
Eğitimin niteliği	5	8	Programın hafifletilmesi Müfredatın esnek olması Türkçe okumaların artırılması Öğretmenlere bu konuda özel olarak eğitimlerin verilmesi
Türk kültürünü yaşatma	2	3	Müstakil Türk okullarının açılması Öğretmen eğitimlerinin verilmesi

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin, Türk kültürünün öğretilmesine yönelik en fazla karşılaştıkları sorunun ders kitapları ve diğer öğretim materyalleri temelli olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmenler; içeriğin zayıf, tercümesinin ise yetersiz olduğunu ifade ettikleri ders kitaplarının, akademik ve görsel açıdan zenginleştirilmesi, çevirilerin daha dikkatli yapılması ve eğitim ortamında süreci destekleyecek diğer öğretim materyallerinin temini ile söz konusu sorunların birçoğunun çözülebileceği şeklinde görüşler belirtmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Kuzey Makedonya'da Türk kültürünün öğretimine ilişkin Türk asıllı öğretmenlerin görüşlerini bütüncül bir yaklaşımla tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada, öğretmenlerin dörtte üçünün, takip edilen öğretim programlarını Türk kültürüne yer verme konusunda yetersiz veya kısmen yeterli bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç, Altay ve Akkaya'nın (2022) Kuzey Makedonya'daki Türkçe eğitim faaliyetlerini inceleyen çalışmalarında elde edilen, bölgede yürürlükte olan öğretim programının yeterli düzeyde olmadığı bulgusuyla örtüşmektedir. Türklerin bölgede azınlık durumunda olması, yabancı öğretmen kontenjanlarında yeteri kadar Türk bulunmaması ve ülkedeki ekonomik, sosyal vb. çeşitli sorunlar sebebiyle Türk kültürünün

öğretimine beklenen ilginin gösterilmediği ve dolayısıyla bu konuda eksikliklerin yaşandığı yorumu yapılabilir.

Elde edilen bir diğer sonuca göre öğretmenlerin büyük bir kısmının, ders kitaplarını Türk kültürüne yer verme doğrultusunda yetersiz bulduğu görülmektedir. Bu yetersizlik içerik ve fiziksel kitap eksikliği şeklinde kendisini göstermektedir. Ders kitaplarının öğretim programları doğrultusunda hazırlandığı göz önüne alındığında çalışmada elde edilen bulguların birbiriyle tutarlı olduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra, çalışmaya katılan öğretmenlerin, ders kitaplarında yer alan görsellerin, son yıllarda bazı olumlu gelişmeler olsa da hâlen oldukça yetersiz olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Ayrıca ders kitapları konusunda yaşanan olumsuzluklara örnek olarak, öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde hazırlanmamaları, Türk yazarlardan daha çok yabancı yazarların eserlerine yer verilmesi, yanlış tercüme, hatalı basım ve geç basım nedeniyle kitapların zamanında okullara ulaşamaması gibi durumlar ifade edilmiştir. Elde edilen bu sonuçları, daha önce yapılan (Hasan ve Adiller, 2017; Akkaya ve Doyumğaç, 2019; Kıymaz ve Doyumğaç, 2019; Çelik, 2021; Altay ve Akkaya, 2022) çalışmalarda görmek mümkündür. Tüm bu sonuçlar, Kuzey Makedonya’da ders kitaplarının metin ve görsel açıdan öğrenci yaş ve ilgi düzeyleri göz önünde bulundurularak Türk kültürü öğretimine uygun şekilde revize edilmesinin faydalı olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen öğretmenlerin neredeyse yarısının, öğrencilerin derse karşı dikkat ve odaklanmalarında daha etkili olduğu, ayrıca geri bildirim kolay ve sürenin de daha verimli kullanıldığı gerekçeleriyle ders içi etkinliklerin ders dışı etkinliklere göre daha etkili olduğuna inandıkları görülmektedir. Ders dışı etkinliklerin önemli olduğunu savunan öğretmenler ise buna gerekçe olarak yaparak yaşayarak öğrenmeye, kültür aktarımına, öğrenmede esnekliğe ve dersin daha eğlenceli geçerek kalıcı hâle gelmesine neden olduğu gibi durumlara dikkat çekmişlerdir. Katılımcılar, Türk kültürünün daha etkili bir şekilde öğretilmesi için yapılabilecek bu etkinliklere en sık olarak, sınıfa getirilmesi mümkün olmayan unsurları, öğrencilerin görmesine imkân tanıyan gezi etkinliğini, ardından da sırası ile oyun ve metin okumayı örnek vermişlerdir. En az ifade edilenlerin ise çalışma kâğıdı, problem çözme, gösterip yaptırma, deney ve beyin fırtınası gibi etkinlikler olduğu görülmektedir. Çangal (2013) başarılı bir öğretim için önemli noktanın öğretmenlerin en uygun strateji, metot ve teknikleri seçmesi olduğunu ve seçilecek uygun öğretim yöntemleri ile öğretim programı, kitap ve öğrenci gibi eğitimi etkileyecek unsurlara yönelik eksikliklerin büyük ölçüde giderilebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca Türk öğrencilerinin diğer etnik topluluklardan gelen öğrencilerle ve toplumun geneliyle uyum sağlamaları ve iletişimde bulunmaları için ortak çalışmalara dâhil edilmeleri, çok kültürlü etkinlikler, geziler, sosyal ve eğitsel faaliyetlerde rol almaları sağlanabilir (Hasan ve Adiller, 2017).

Çalışmaya katılan öğretmenler, Türk kültürünün öğretilmesinde çoğunlukla okul ve ailenin önemli olduğunu düşünmektedirler. Okul bireye, yaşamı boyunca gerekli olacak değerleri ve bilgileri sunarken topluma uyum sağlama becerilerini de kazandıran hayati kurumlardan biridir (Çelik, 2005). Kebeci (2006) bireylerin belirlenen amaçlara ulaşabilmesinde okulun ve ailenin birbirlerini tamamlaması ve tutarlılık göstermeleri gerektiğini belirtmiştir. Diğer yandan birçok öğretmen, bu süreçte çevrenin ve medyanın da oldukça etkili unsurlar olduğunu ifade etmektedir. Bu doğrultuda ilk yıllarından itibaren başkalarıyla etkileşim içinde olamayan çocuklarda, sağlıklı bir bireyselleşmenin gerçekleşmeyeceği ve çocuğun sosyalleşmesinde çevre faktörlerinin etkili

olduğu, bununla birlikte medyanın ve yayımlanan dergilerin ana dil becerilerinin geliştirilmesinde faydalı olduğu ifade edilebilir (Demir ve Kayadibi, 2012; Emin, 2020; Çelik, 2021).

Öğretmenler, karşılaştıkları en büyük sorunları, ders kitapları ve öğretim materyalleri ile ilgili yaşanan eksiklikler şeklinde ifade etmektedirler. Elde edilen bu bulgu, Ali vd., (2016), Hasan ve Adiller (2017), Açık ve Yavuz (2020) ile Çelik (2021)'in gerçekleştirdikleri çalışmalardan elde edilen Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitiminde karşılaşılan temel sorunların kitap ve öğretim materyali eksikliği olduğu tespiti ile de doğrudan örtüşmektedir. Kitaplar ile ilgili karşılaşılan en önemli iki sorunun içerik ve tercümenin yetersizliği olduğu sonucu, Altay ve Akkaya'nın (2022) birlikte yaptığı çalışmadan elde edilen bulgularla da örtüşmektedir. Ayrıca ders kitapları ile ilgili içerikte hataların bulunması, kullanılan kitapların farklı olması, Türkçe ders kitabı sayısı ile içeriğinin yetersiz olması ve diğer eğitim materyallerine ulaşımın zor olması karşılaşılan diğer önemli problemlerden olup benzer tespitlere, Hasan ve Adiller (2017) ile Açık ve Yavuz (2020) da çalışmalarında ulaşmışlardır. Bu durumun nedeni çeşitli çalışmalarda, dinî ve kültürel nedenlerin tarihî nedenlerle birleşmesi, bu coğrafyada olumsuz Türk imajını güçlendirdiği ve dolayısıyla devletlerin kendilerini korumaya alma yoluna gitmeleri gerekçesiyle açıklanmaktadır (Atalay, 2008; Demirhan-Serinken, 2017; Ulucak, 2017; Ulucak, 2017; Özsüer, 2018; Özgören-Kınlı ve Kınlı, 2019). Bu durumun nedenleri bir kenara bırakıldığında, çalışmanın amacı ve öğretmen görüşleri doğrultusunda kitap ve öğretim materyallerinin içerik bilgisi, imla ve yazım kuralları açısından uygun hâle getirilmesi ve ardından Türk kültürü öğretimi konusunda birliği sağlamak adına ortak kitap ve öğretim materyallerinin basım ve dağıtımını konusunda gerekli önerilerin Kuzey Makedonya'da ilgili birimlere sunulması Türk kültürü öğretimi daha kaliteli hâle getirebilmek için önemli bulunmaktadır.

Tüm bu problemlerin yanı sıra, öğretim programının yoğun olması, Tarih gibi bazı alanlarda eksikliklerin olması, Türk öğretmenlerin sayısının az olması, Türkçe eğitim faaliyetleri ve veli-öğretmen (veya okul) iş birliği, Türk kültürünü öğretme konusunda yaşanan diğer sorunlar arasındadır. Eğitim sürecinde ailenin önemi ve çocuğun kimlik inşasında ailenin okul ile iş birliği yapmasının okul atmosferini olumlu etkilediği Ok'un (2016) çalışmasında belirtilmektedir. Bu çalışmanın sonuçları, Türk ailelerin, aile-okul işbirliği kurmamasının Türk kültürünün öğretimi noktasında yaşanan sorunların sebeplerinden biri olabileceğini göstermektedir. Hasan ve Adiller (2017, s.19), Türk öğretmenlerin istihdamının önünün kapatıldığı ve ayrıca Türk öğrencilerin bulunduğu sınıflardaki öğretmenlerin Türkçe bilmedikleri gibi gerekçelerin eğitimde yaşanan sorunları tetiklediğini belirtmişlerdir. Akalın (2002, s.10), yaşanan bu sorunların öğretimin kalitesini düşürdüğüne ve Türkçe'nin öğretim dili olarak gelişmesini olumsuz etkilediğine işaret etmektedir. Çalışmada Kuzey Makedonya'da Türk kültürünün öğretimi hususunda farklı türde birçok sorunun yaşandığı tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak Altay ve Akkaya (2022, s.147) ilgisizlik, bilimsel çalışmaların yeterli ve etkili olmaması, bölgeye yapılan desteklerin yetersiz ve dağınık olması gibi sorunlara ulaşmışlardır.

Yukarıda bahsedilen teknik bazı sorunların çözümü kolay olsa da politik temelli sorunların aşılmasının oldukça zaman alacağını tahmin etmek hiç de zor değildir. Öğretmenlerin, ders kitaplarının içerik/görsel olarak zenginleştirilmesi, çevirilerin daha dikkatli yapılması, öğretim materyali temini ve okul-aile iş birliği gibi teknik sorunların birçoğunun çözülebileceğine inandıkları görülmektedir. Fakat öğretmenler tarafından çözüm adına talep edilen ders kitabı kullanımında birlik sağlanması, yeterli sayıda Türkçe ders kitabının basımı, öğretim programında Türk kültürüne daha fazla yer verilmesi, programın daha esnek olması gibi sorunlarda ise

değişimin oldukça dirençli olduğuna inanıldığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda Türkiye'nin tarihi, kültürel ve milli hassasiyetlerden ötürü özellikle TİKA, Maarif Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsü aracılığıyla bu sürecin olumlu anlamda değiştiği de söylenebilir (URL 2, 3, 4; Hasan ve Adiller, 2017). Bu nedenle, sorunların kapsamlı bir şekilde çözümlenebilmesi adına Türk okulu sayılarının artırılması, mevcutların etki ve kalitesinin geliştirilmesi, öğretmenlerin ve velilerin sözü konusu kurum ve kuruluşlar aracılığı ile Türkiye'nin hedefleri doğrultusunda iş birliği yapılması fayda sağlayabilir. Çalışmanın sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

Öneriler

- Öğretim programlarına Türk kültürünün etkili öğretimine yönelik kazanımlar dâhil edilebilir ve Türk öğrenci mevcuduna göre uygulama hususunda esnek bir program olması yönünde gerekli değişiklikler yapılabilir.

- Ders kitaplarında Türk kültürüne yönelik içerik ve görsellere daha çok yer verilebilir, çeviriden kaynaklı hataların giderilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir ve yeterli sayıda ders kitabı basılabilir.

- Türk kültürünün öğrencilere aktarımı ve yaşatılmasına ilişkin ders içi ve dışı eğitim faaliyetlerine yönelik öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilebilir.

- Türk kültürünün öğretilmesine yönelik okul, aile, çevre ve medya gibi eğitim ortamlarını bir bütün olarak işe koşarak daha kalıcı bir kültür öğretimi yapılabilir.

- Öğretim materyallerine yönelik eksiklikler tamamlanarak bu materyaller öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulabilir.

- Kuzey Makedonya'da öğretim programları, ders kitapları ve eğitim politikalarının Türk kültürü açısından incelendiği çalışmalar yapılabilir.

- Kuzey Makedonya ve Türk nüfusunun yoğun olduğu diğer ülkelerde de Türk kültürü öğretimine yönelik uygulamalı bilimsel çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

Açık, F. ve Yavuz, İ. R. (2020). Balkan Türklerinin gözünde Türkçe. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 48, 39-54.

Akalın, Ş. H. (2002). Kuzey Makedonya'da eğitim dili olarak Türkçe. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 13, 7-13.

Akkaya, A. ve Doyumğaç, İ. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin türleri ve metin türlerine yönelik etkinlik örnekleri. *Dil kullanıcısı bağlamında kuramdan uygulamaya Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretimi* (Eds. A. Akay Ahmed ve A. Fişekcioğlu) içinde (371-412). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Ali, M., Çevik, İ. A., Ruşid, F., Özdemir, S. ve Yerlikaya, E. (2016). Kuzey Makedonya'da Türkçe öğretimi, karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri. *Yunus Emre Enstitüsü Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem ve uygulamaları II* (Eds. İ. Gültekin ve F. Gündüz) içinde (211-257), İstanbul: Kültür Sanat.

Altay, E. ve Akkaya, A. (2022). Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitimi, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 147-167.

Andoyan, A. (2002). *Balkan Savaşı*. İstanbul: Aras Yayıncılık.

- Arslan, S. (2008). *Balkan Savaşları sonrası Rumeli'den Türk göçleri ve Osmanlı Devleti'nde iskânları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atalay, İ. (2008). Avrupa'da Türklere karşı önyargıların tarihsel gelişimi ve bunların yazınsal yapıtlarda yansması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 39-48.
- Aydın, G. (2018). İki dilli Türkçe öğretmenlerinin Türkçeye ilişkin metaforik algıları: Kuzey Makedonya örneği. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 25(12), 230-254.
- Bektaş, G. (2020). Bir Rumeli kentinin modernleşmesi: Üsküp 1839-1912. *METU JFA*. 37(1), 169-198. Doi: 10.4305/METU.JFA.2020.1.9.
- Beyatlı, Y. K. (1974). *Kendi gök kubbemiz*. İstanbul: Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: PegemA.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve nitel araştırma deseni* (Çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir). Ankara: Siyasal Kitap.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri* (Çev. M. Bütün ve B. Demir) (5.Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Christensen, L. B., Johnson, B., & Turner, L. A. (2011). *Research methods, design, and analysis*. New York: Pearson.
- Çangal, Ö. (2013). *Yabancılarla Türkçe öğretiminde dil ihtiyaç analizi: Bosna-Hersek örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, M. (2021). Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitim ve öğretim. *I. Uluslararası Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 261-267.
- Çelik, M. ve Denkova, J. (2014). Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitim. *Trakya Üniversitesi 9. Uluslararası Balkan Eğitimi ve Bilim Kongresi*, 749-752. URL: <https://dosyalar.trakya.edu.tr/egitim/docs/Kongreler/FProceedings.pdf>. (30.10.2022).
- Çelik, M. ve Gürel, Z. (2018). Kuzey Makedonya'da Türkçe dilbilgisi öğretimi ve bu alanda yayımlanan kitaplar. *Knowledge International Journal*, 22(6), 1621-1626.
- Çelik, N. (2005). *Okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dalkılıç, M. (2019). Kuzey Makedonya Müslümanlarının günümüzde en yaygın sorunları ve çözüm önerileri. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 64-84.
- Demir, N. ve Kayadibi, N. (2012). Kuzey Makedonya'dan uzanan Türkçe bir köprü: "Köprü dergisi". *Journal Of World Of Turks/Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 4(3),8-25.
- Demirhan-Serinken, N. (2017). *Almanya'daki Türklere karşı yabancı düşmanlığı bağlamında inşa edilen milliyetçilik*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Emin, O. (2020). Balkanlarda Türk kültürünün kaybolan değerleri Kuzey Makedonya. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi*, 3-5 Aralık 2020, Gümüşhane.
- Hamzaoğlu, Y. (2010). *Balkan Türklüğü I-II-III*. Üsküp: Logos-A.
- Hasan, E. ve Adiller, S. (2017). Kuzey Makedonya, Radoviş Türklerinin Türkçe eğitiminde sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-28.

- Kayadibi, N. ve Demir, N. (2018). Makedonya’da ilköğretim 7. sınıfta öğrenim gören Türk öğrencilerin konuşma becerilerinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(1), 220-237.
- Kebeci, S. (2006). *Okul-aile birliğinin okul performansı üzerinde rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıymaz, M. S. ve Doyumğaç, İ. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel kavramlar ve kurumlar. *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi* (Ed. M. N. Kardeş) içinde (43-74). Ankara: PegemA.
- Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Ulusal İstatistik Kurumu [STAT], *Census of Population, Households and Dwellings in the Republic of North Macedonia 2021*. Erişim Tarihi 10.11.2022. https://www.stat.gov.mk/PrikaziSooopstenie_en.aspx?rbtxt=146
- Miles, B. M. ve Huberman, A.M. (2015). *Nitel veri analizi* (Çev. Eds. S. Akbaba-Altun, ve A. Ersoy). Ankara: PegemA.
- Ok, S (2016). Öğretmen ve ailelere göre okul öncesi eğitimde okul-aile iş birliğinin önemi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 32, 61-79.
- Özgören-Kınlı, İ. ve Kınlı O. (2019). Etnik kalıp yargılar ve Avrupa’da Türk imgesi (16.-18. Yüzyıl). *Eğitim Bilim ve Toplum Dergisi*, 17(66), 55-73.
- Özsüer, E. (2018). *Türkokratia - Avrupa'da Türk imajı*. İstanbul: Kronik.
- Öztürk, Ü. (2021). *Balkanlarda Türk kimliğinin bakiyesi: Kuzey Makedonya ve Kosova*. Ankara: Astana Yayınları.
- Patton. M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. Eds. M. Bütün ve S. Beşir Demir) (3. Baskı). Ankara: PegemA.
- Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7(17). DOI: <https://doi.org/10.7275/z6fm-2e34>.
- Şentürk, M. H. (21993). Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde Rumeli'de uyguladığı iskân siyaseti ve neticeleri. *Belleten Türk Tarih Kurumu*, 57(218), 89-112. DOI: 10.37879/belleten.1993.89.
- The New York Times*, Cuma, 22 Kasım 1912.
- Ulucak, Z. (2017). Avrupa’daki Türklerin karşılaştıkları sorunların çatışma kuramı çerçevesinde incelenmesi. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 4(7), 5-19.
- Ural, S. (2016). Tarihi perspektif ışığında Kuzey Makedonya’da Türklerin gündelik yaşamı. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 383-426, DOI: 10.18026/cbusos.90318.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş 5.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2012). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Extended Abstract

In North Macedonia, which has a multinational and multicultural social structure (Turan, 2002, p.168), according to the September 2021 census of the National Statistical Institute [STAT], 54.21% of the population declared themselves as Macedonian, 29.52% as Albanian, 3.98% as Turkish, 2.53% as Roma, 1.30% as Serbian, 0.87% as Bosniak and 0.47% as Vlach. Although the history of the Turkish presence in the region begins approximately 1600 years ago with the migration of the Huns to Europe (Hamzaoğlu, 2010), it can be said that the education and training activities for Turkish and Turkish culture coincided with the entry of Skopje, which is the capital of the country today, under the rule of the Ottoman Empire towards the end of the 14th century (Bektaş, 2020). In accordance with the settlement policy that started immediately after the conquest, the region rapidly entered the process of Turkification-Islamisation (Şentürk, 1993). The Ottoman Empire lost its uninterrupted five-century rule in the Balkans with the Balkan Wars in 1912-1913. Although the Turks living in the region have become a minority over time as a result of war and intimidation policies, their presence in the region continues. As a matter of fact, while Turkish was included as an official language in the 1974 Constitution of Yugoslavia, it was removed as an official language in North Macedonia with the Ohrid Framework Agreement in 2001 with the dissolution of Yugoslavia (Öztürk, 2021, p.5). The Balkanisation policy, which started with the end of the Ottoman rule in the region and continued with the dissolution of Yugoslavia, which means dividing by creating enmity between different ethnic groups in order to eliminate the risk of possible military unity (Scruton, 2007, p.53), has triggered religious, language, cultural and border problems between different ethnic groups until today (Öztürk, 2021, pp.13-14). In the 1953 migration movement, the presence of educated parents and teachers, the filling of vacant positions by Macedonian teachers and the lack of strong resistance against these policies are among the important factors in the decline and even termination of Turkish education (Hasan & Adiller, 2017).

As stated in the Universal Declaration of the Rights of the Child, the child's own culture should be taken care of in accordance with the right to development and education. When the literature is examined, there are studies on educational activities related to Turkish language and Turkish culture in this country, which was under Ottoman rule for hundreds of years and still hosts a significant Turkish population and its rich culture. However, the studies conducted are generally in the field of Turkish education, and the studies on Turkish culture and the views of the stakeholders of education such as administrators, teachers, students and parents are limited. In this context, the aim of the study is to determine the views of teachers of Turkish origin working in North Macedonia, where Turks have the third highest population density, on the teaching of Turkish culture. Education, which is seen as an important tool in the continuity of culture and language, is an issue that needs to be addressed in this respect. In addition, it is important to determine the current situation by considering teachers' views on the teaching of Turkish culture in terms of curriculum, textbooks, in-class and extracurricular educational activities, which are important elements of the educational process, and to suggest solutions to the problems experienced in schools according to teachers' views in order to make plans for the solution of existing problems. In this framework, the problem and sub-problem statements of the study are as follows: What are the views of teachers of Turkish origin from North Macedonia on the teaching of Turkish culture in schools in North Macedonia?

In this study, in which the views of teachers of Turkish origin on the teaching of Turkish culture in North Macedonia were tried to be revealed, phenomenology (phenomenology), one of the qualitative research designs, was used. The study group of the research consists of a total of 65 teachers of Turkish origin working in 6 primary schools, 1 secondary school and 1 high school in the cities of Radovic, Valondova, Skopje, Gostivar and Pirlpe in North Macedonia in the 2021-2022 academic year. In this study, a semi-structured interview form, which was prepared by the researchers and offers various advantages such as obtaining in-depth information on the relevant subject and providing the participant with the opportunity to answer flexibly, was used as a data collection tool. The qualitative data obtained from the research were analysed by descriptive analysis method. In this direction, firstly, the data obtained were combined under categories appropriate to the sub-objectives. Thus, the data obtained were summarised within the framework of predetermined categories and the perspectives of the teachers were revealed.

As a result of the study, it is understood that more than half of the teachers (64,6%) think that the curriculum is partially sufficient, 24,6% think that it is sufficient and 10,8% think that it is insufficient in teaching Turkish culture. About 3/4 of the teachers (72,3%) think that the textbooks are partially insufficient, 16,9% think that they are sufficient and 10,8% think that they are insufficient in teaching

Turkish culture. Nearly half of the teachers (41,5%) stated that in-class activities, 23,1% of them stated that extracurricular activities, 35,4% of them stated that both in-class and extracurricular activities are useful and both of them should be included in teaching Turkish culture. Again, it is seen that the majority of the teachers consider the school (70,8%) and then the family (69,2%) as the most important factor in teaching Turkish culture, but they also think that the environment (44,6%) and the media (40%) have a strong influence. It is seen that the most common problem they face in teaching Turkish culture is based on textbooks and other teaching materials. Teachers stated that many of these problems can be solved by enriching the textbooks, which they stated that the content is weak and the translation is inadequate, academically and visually, making translations more carefully and providing other teaching materials to support the process in the educational environment.